

7857

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿ

281.6

Խ- 81

ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

1935

28/6
16-91

04 NOV 2000

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿ

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ Տ. Տ. ՄԿՐՏԻԶ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԵՒ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

1935

ՏՊԱՐԱՆ «ԱՐԱՐԱ» ԽԱՆՏԷՊ

ՀԱՂԷՊ (ՍՈՒՐԻԱ)

42-11222

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

65611-67

ՄԿՐՏԻԶ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱՆԵԼԻ ԿԱՄՈՐԷ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԵՍԱՐ ԱՌՈՒՅ՝ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԻ ԷԶՄԻԱՇՆԻ:

Ողջո՛յն քեզ, Առաքելական Եկեղեցի Հայաստանեայց Թաղէոսի եւ Բարթողիմէոսի, եւ Գրիգորի, Անտարանսւ ծնեալք ՚ի Քրիստոս, աճեալք եւ զարգացեալք հաւատով Աստուածապաշտութեան:

Ողջո՛յն քեզ, մայր Սիօն, լեառն Աստուծոյ Երուսաղէմ, եթէ ՚ի քեզ երեսցաւ լոյսն աշխարհի՝ մարմնացեալ Փրկիչն, նոյն Միածինն է՛ջ ՚ի Հօրէն եղ զհիմն Այրարատայ եկեղեցոյ լուսակերտեալ Ս. Էջմիածնի:

Ողջո՛յն քեզ, տուն Առաքելական աթոռ Յակովբեանց, ողջո՛յն համայն միաքանական ուխտին Հայոց, որ իբրեւ խաչակիր զինուոր տքնիք եւ պաշտէք ըզտնօրինական Ս. տեղիս, եւ ամենայն անձնութեամբ պաշտպանէք զվիճակն Հայոց, զցանկալին եւ զնախանձելին ՚ի համայնից ազանց:

Ողջո՛յն ձեզ, Կաթողիկոսունք եւ Պատրիարքունք, որք ընդ իս լծակից եղբարք էք, ՚ի վարել եւ ցանել զպաշտօն Եկեղեցոյն Քրիստոսի, զիտէք թէ քանի՞ մեծ է պատասխանատուութիւն մեր առաջի մեծ Հովուապետին, զի իւրաքանչիւր ոք ՚ի մէնջ՝ զիւր հօտին համարս ունի տալ:

Ողջո՛յն ձեզ, հովիւք որ առաջնորդէք փոքրիկ հօտին Հայոց, եւ որ արթուն աչօք հսկէք եւ արածէք զհաւատացեալն Քրիստոս:

սի, յիշելով զքան Տեառն թէ՛ « Հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ 'ի վերայ ոչխարաց »:

Ողջո՛յն ձեզ, Վարդապետք եկեղեցւոյ, որ ուսուցանէք եւ աւետարանէք զքանն Բրիստոսի, « Մխիթարեցէք, մխիթարեցէ՛ք զժողովուրդն, զի՛ լի եղեւ տրտմութեամբ, թողեալ լիցին մեղք իւր », ասէ Աստուած:

Ողջո՛յն ձեզ, Բահանայք բարձրելոյն Աստուծոյ, որ մատակարարէք Ս. Խորհրդոց եկեղեցւոյն, դաստիարակք եւ պահպանիչ ընտանեկան սրբութեան, եւ գիտէք թէ քանի՛ մեծ է պաշտօն ձեր:

Ողջո՛յն ձեզ, Սարկաւագունք, որ խունկ արկանէք առաջի սեղանին Աստուծոյ, եւ մատակարար էք որդոյն եւ աղքատին, յիշեցէք ըզԽաթ Սարկաւագն Մեծէն Ներսէսի, եւ նմանողք եղբրուք նմա:

Ողջո՛յն ձեզ, Դպի՛րք, որ քաղցրագոյն երգօք շարականաց եւ տաղից շարժէք զհոգին ջերմեռանդութեան 'ի ժողովուրդն, պաշտել եւ սիրել վ'նաստուած. դուք՝ զվերին Սրբութեան Դասուցն բերէք զնմանութիւն:

Ողջո՛յն ձեզ, հարք եւ եղբարք վանական ուխտին, որ պահպան հրեշտակք էք մնացեալ նշխարաց վանօրէից, որք յաւեր ժական պարծանաց յիշատակ են մեր նախնի կրօնաւոր եւ գրասէր Ս, Հարց:

Ողջո՛յն ձեզ, վարժապետք եւ ուսուցիչք, ձեզ յանձնեալ է Ազգային կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն մանկանց, 'ի պէս պէս ուսմունս եւ գիտութիւնս, որոյ նպատակն է միայն վարել եւ տանել զմարդիկ 'ի լուսագոյն կեանս, ո՛չ միայն 'ի բարեքաւտիկ վիճակս աշխարհի այլ եւ վելին Բրիստոսի Արքայութեան:

Ողջո՛յն ձեզ, խմբագիրք Հայոց, որ ճգնիք անդադար աշխատութիւնս եւ իբրեւ հրապարակախօս մունենտիկ գրով եւ թղթով վարէք զժողովուրդն 'ի յառաջդիմութիւն եւ 'ի քաղաքակրթութիւն, բախտով զմիտս նոցա, ընդունիլ զլաւն եւ խորշիլ 'ի չարէն, զգո՛յշ, զգո՛յշ, ջանացէք միշտ 'ի շինել. զի ա՛յս են ձեր սեպուհ պարտիք:

Ողջո՛յն ձեզ, յօրինիչք մատենից, եւ թարգմանիչք գրոց 'ի զանազան լեզուաց հեղինակութեանց զորս օգտակար համարէք բարոյական կրթութեան եւ ձեռնտու արհեստին գիտութեան:

Ողջո՛յն ձեզ, բարեբար մեկենասք, որ Բաջալեքերով ըզգորասէր աշխատաւոր մշակն՝ 'ի լոյս հանէք զնորա վաստակն՝ եւ ընծայէք Ազգին, որ ծոխանան եւ հարստանան աղքատիկ մատենադարանք Հայոց:

Ողջո՛յն ձեզ, նախանձաւորք Ս. Կրօնի, եկեղեցասէր, ժողովրդասէր, բարեպաշտ ոգիք, որ միշտ շինէք զեկեղեցիս եւ զղաւթոցս, հաստատելով եւ պահելով կրօնի եւ ուսման տաճարս, որով լուսաւորին որդիք եկեղեցւոյ, եւ ժողովուրդն յորդորի յԱստուծոյ պաշտութիւն, որ քան զամենայն ինչ զօրաւոր է:

Ողջո՛յն ձեզ, ուսանող մանկունք եւ օրիորդք, եղբարք եւ քորք, որ ձեռն 'ի ձեռն տուեալ՝ 'ի միասին երթայք եւ գայք 'ի կրթութեան տաճարն. բարեքաւտիկ եւ երջանիկ էք, եթէ հաւասար կրթութեամբ պատահեալ միմիանց ձեռն տայք յաւուր պսակադրութեան ձերոյ 'ի սուրբ ամիսնութիւն:

Ողջո՛յն ձեզ, մայրաքաղաքացիք եւ գաւառացիք, քաղաքացիք, որ պարապիք 'ի ձեռակերտ արուեստս եւ 'ի շահավաճառութիւնս, որ աշխատիք յառաջ վարել զգործս ձեր իմաստուն տնտեսութեամբ եւ մարտարագիտութեամբ մրցելով եւ զարգանալով ըստ պահանջման ժամանակին:

Ողջո՛յն ձեզ, բնակիչք լեռանց եւ դաշտաց, շինական երկրագործ ժողովուրդք, որ սիրէք զհողն եւ զմաճ, զոչխարն եւ զտըւարն, դուք՝ աշխարհին բարի եւ անխարդախ վաստակին աշխատաւոր մշակն էք, դուք հարազատ որդիք էք նախահօր մերում, զոր՝ ձեցէ՛ք զերկիր եւ պահեցէ՛ք, գիտելով թէ միայն երկիրն է ձեր կեանք եւ զօրութիւն, միշտ ջանացէ՛ք անկորուստ պահել զայդ 'ի հայրենաւանդ ժառանգութիւն:

Յետ ողջունելոյ զամենայն դասակարգն ձեր ժողովուրդ Հայոց, դառնամ արդ պատմել ձեզ թէ՛ զինչ արար Տէր ընդ իս, եւ գիտէք արդէն զի հռչակեցաւ ընդ ամենայն աշխարհ:

« Ո՛չ որպէս կամի՛ն մարդիկ այնպէս առնէ Տէր, այլ որպէս ինքն կամի, եւ ո՛չ որ կարէ հասու լինել անքննին խորհրդոյ նորա. զի՛ ո՞ գիտաց զմիտս Տեառն եւ ո՞ եղեւ նմա խորհրդակից թէ խնլամիտ արասցէ զնա »:

Մինչ կրտսեր էի 'ի մեջ եղբարք՝ եւ արածէի զփոքրիկ հօս

ի լեռնն Վարազայ առ հովանեաւ Բրիստոսի աւագ Սուրբ Նշանին, Ձեռն Տեառն կալաւ զիս, ած յԵրուսաղէմ, եւ կացոյց ի վերայ լերին Սիօնի, ուր երեսեցաւ բանն, բժիշկ մարդկութեան՝ եւ վերանորոգիչ հնացեալ մարդոյն:

Յերեսուն ամաց անտի միջեւ ցեօթանասուն ամս իբրեւ խեցեղէն մի անօթ միշտ վարեալ եւ գլորեալ ընդ քարքարոտ ել եւ էջ առաւարս աշխարհի, այնպէս եղէ, զի կարծեցին մարդիկ թէ իսպառ ջախջախեցայ, եւ զի՞նչ էր որ կենդանի պահէր զիս, միայն հեզութիւն եւ իսպառ համբերութիւն:

Անդ ՚ի Սիօն մօտ էր նորոգիչ քրուսն Երուս, որ անդրէն վերստին նորոգեաց զրկեալ անօթս, միանգամայն եւ երկցս հիւանդացայ յոյժ, այնպէս թուեցաւ ինձ թէ հասեալ առ Կառ դրանն գերեզմանի, եւ եղէ ես իբրեւ զոստայնս մերձ ՚ի հատանել, սիրտ իմ եւ շունչ գելաւ յիս, լացի եւ գոչեցի ո՛վ Տէր, դեռ տարածամ է, ասացի, դեռ քաղմասպատիկ պարտս ունիմ առ Բեզ եւ Նկեղեցին, թոյլ տո՛ւք, դարձո՛ւ զոգի իմ, զի կեցից եւ վճարեցից»: Ո՛հ, թէ մեռանիմ չի մնամ պարտական Բրիստոսի արարող առնին:

Լուաւ ինձ Տէր եւ ողորմեցաւ, եւ յաւել ինձ նոր կեանս, վերացոյց ՚ի լեռնէն Սիօնի, եղ ՚ի Սիօնն Այրարատայ, ի ԿԱՐՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԱՐՆԻ, եւ ասաց, «Որդի՛ մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ ՚ի վերայ տանդ Հայոց եւ Հովի՛ փարատեալ հօտին Սրբոյն Գրիգորի, արա՛ւ քեզ ժամ, երթ վճարեա զպարտիս քո»:

Խոնարհելով առաջի երկնից Հօր եւ կամաց նորա եւ մեծարելով զհամազգային միաձայն ընտրութիւնն, արաւասիկ գամ ՚ի վճարել զմնացորդ եւ զնուիրական պարտս իմ, զոր ունիմ առ եկեղեցիս եւ առ ժողովուրդս Հայոց, եւ զիտէք թէ քա՛նի շատ բազմապիսի եւ քաղմատեալ են չափք եւ կշիռ պարտուցս:

Այլ ես, մինչ հասեալ կամ ՚ի ծերութիւն, եւ անցեալ գեօթանասուն ամս, մինչ ձեռն ՚ի վեր կալեալ՝ այլքն ածին ինձ գօտի, եւ կարացից կատարել զանչափ պարտս: Գոնէ փոքրամասն տաղանդ չափով՝ զոր ինձ առանդեալ է Տէրն եւ պարանջէ շահագործել տոկոսեօք, եւ պարզերես գալ առաջի պահանջողին:

Մինչ խոկամ, զարհուրիմ, ո՛վ Նկեղեցի Հայաստանեայց, որ ընդ ամենայն աշխարհ սփռեալ կաս տարագրեալ ՚ի Հայրենի քո

տանէն, չըզիտեմ, թէ որպէս կարեմ վարել զհովուական տեսչութիւն իմ: Միթէ՞ նըստեալ յԱյրարատ մինչ ՚ի Հնդկա եւս եւ յԵրուսալ եւ յայլ հեռավայրս, զիա՞րդ կարացից տեսանել զքեզ, եւ զիա՞րդ հնար է ինձ ալածել զհօտն սեպհական, որ ընդ ամենայն յաշխարհս ցիր ու ցան կան, անտես աչաց իմից եւ ուր չկարեն հասանել ոտք այցելութեան իմոյ:

Եւ յո՛ւ, առաքեցայ ես ՚ի լեռնէն Չիթենեաց, այլ չեմ ազատ առաքեալ շրջել ոչ ՚ի հեթանոսս՝ այլ յամենայն եկեղեցիս Հայոց՝ կենդանի քարքարոյ քարոզել եւ ուսուցանել, աչօք իսկ տեսանել զցաւս հօտին իմոյ՝ եւ հոգալ զդարմանն, այլ զի՞նչ իցէ մարդոյն դարմանն, իցէ թէ զթած Սամարացին անցանէր զքեւ:

Ուստի մնայ ինձ միայն, որ ըստ սովորութեան օրինի հօտասէր հովուաց ընդհանրական գրով եւ թղթով խօսել ընդ ձեզ ժողովուրդ Հայոց, թէ յերկրի աստ, մինչ չեւ մեռեալ իցեմ, թէ յերկինս, ուր հոգիք մեր նախնի սուրբ հարց կան եւ աղօթեն վասն ձեր:

Այլ ունիմ ես աչս որ մօտ են եւ տեսանեն զձեզ, նոքա են իմ ընտելակից եղբարք, Հովիք եւ Առաջնորդք իւրաքանչիւր վիճակաց, որոց յանձնեալ է ո՛չ յինէն՝ այլ ՚ի Բրիստոսէ, Հովուել եւ յանձանձել, պահել եւ հաստատել ՚ի հաւատս Առաքելական Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց, զորոյ հիմն Թաղէոս եւ Բարթողիմէոս Առաքեալքն եղին, եւ զողջ շինուածն, ած ՚ի կատար Սուրբ Լուսուորիչ Գրիգոր:

Գիտէք իսկ, եւ հռչակեցաւ թէ յաւուր հանդիսի օծման մերում առաջի Իջման սեղանի Ս. Տաճարին ուխտեցի հաւատարիմ մնալ առ այդ հիմն եւ շինուածն Առաքելական Եկեղեցւոյն՝ Հայաստանեայց, եւ պինդ պահել զաւանդութիւնս մեր նախնի Սուրբ Հարց, զգուշանալ եւ չխրամատել զցանցն Հայրենի:

Եւ դուք իսկ ուխտակից էք ընդ իս, եւ զնոյն ուխտն ունիք ՚ի ձեռնադրութենէ շնորհաց, անարատ եւ անաղարտ պահել զկնիքն՝ որ աւանդեալ է մեզ ՚ի Բրիստոսէ, յԱռաքելոց եւ ՚ի Սրբազան Հայրապետաց:

Ուստի կայ եւ մնայ մեզ երկիւղածութեամբ ծառայել առաջի Տեառն, զի ունիմք մեք իւրաքանչիւր զմեծ պատասխանատուութիւն

ըստ աստիճանի եւ շնորհաց, որ տուեալք են 'ի Հոգւոյն պաշտել զԵկեղեցիս, հոգալ վասն Եկեղեցւոյն, եւ թէ աշխարհի աստ պատ-
րաստի է առաջի մեր Բրիստոսի խաչ, յօժարութեամբ կրել եւ
երթալ զհետ զօրագլխոյն, որ ասաց, «շնորհ մեծ է մեզ եթէ սիրով
եւ համբերութեամբ կրեսցուք զնոյն խաչ»:

Աղօթեցէք վասն իմ, գործակից հոգեւոր իմ եղբարք, զի
գիտէք թէ խաչն իմ ծանրագոյն է, զոր եղ 'ի վերայ թիկանց իմոյ
Եկեղեցին Հայաստանեայց, այլ թէ դուք զօրավիգ լինիջիք ինձ,
որպիսեօք Սիմէոն Կիրենացին, յայնժամ զօրացեալ 'ի հոգւոյն,
բարձեալ զխաչն, սիրով ածեմ 'ի կատար Գողգոթային:

Եւ ես աղօթեմ վասն ձեր, զի եւ դուք զնոյն խաչն համբերա-
տար սիրով բարձեալ երթիջիք զհետ խաչեալ Փրկչին մերոյ, զի
անհնարին է մեզ խուսափիլ 'ի խաչէն, քանզի ասաց Յիսուս, «յաշ-
խարհի աստ նեղութիւն ունեցիք», եւ զի՞նչ իցէ նեղութիւն մեր առ
նեղութեամբ նահատակ նախնեացն:

Իսկ դո՛ւք, Եկեղեցի եւ ժողովուրդ Հայոց, որ ընտրեցիք զիս
Հովիւ ձեզ, ես ասպաստան լինիմ աղօթից ձերոց եւ հաւատամ թէ
լսէ Տէր ձայնի աղաչանաց ձերոց եւ պահէ զիս վասն սիրելի Եկե-
ղեցւոյն իւրոյ, «կեցից վասն ձեր, եւ դուք վասն Բրիստոսի» Ամէն:

ՄԿՐՏԻՉ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ի 15 Դեկտեմբերի 1893 ամի.

Ըստ Տումարիս, Ռ.Յ

ի Սբ. Էջմիածին, Վաղարշապատ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0158911

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ե Ց

ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԶ. ՎԱՐԴԵՐԵՍԵԱՆ

Ա. ԷԶՄԻԱԾԻՆ

ՅՊԱՐԱՆ ԵՐԱՐԱՆ ԽԱՆՏԷՐ